

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ НЕОРГАНІЗОВАНОГО СЕКТОРА ТОРГІВЛІ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

Досліджено регіональні аспекти й вивчено основні тенденції розвитку неорганізованого сектора торгівлі впродовж останніх років та проаналізовано його значення у забезпеченні економічної безпеки регіонів.

Ключові слова: *регіон, торгівля, роздрібний товарооборот, неорганізований сектор торгівлі.*

Постановка проблеми. За часів Радянського Союзу проводилась регіональна політика, яка була спрямована на забезпечення інтересів Москви, що супроводжувалось максимальним викачуванням ресурсів із союзних республік. Це стало основною причиною виникнення відчутних диспропорцій у територіальній та галузевій структурах вітчизняної економіки.

Дисбаланс у соціально-економічному розвитку територій ускладнює, а часом робить зовсім неможливою реалізацію соціально-економічної політики держави. Україна взяла курс на створення належних умов для забезпечення збалансованого і динамічного розвитку регіонів та усунення існуючих міжрегіональних диспропорцій. Для цього необхідно забезпечити максимальне сприяння розвитку малого підприємництва, суб'єктами якого є представники неорганізованого сектора торгівлі. З іншого боку, зважаючи на масштаби діяльності досліджуваного нами сектора, справедливим було б активно залучати його суб'єктів до формування і реалізації регіональної політики та забезпечення економічної безпеки регіонів.

Стан дослідження. Дослідженню соціально-економічного районування присвятили свої праці Е. Алаєв, М. Долішній, М. Паламарчук, О. Шаблій, Л. Шевчук та інші. Різні автори дають різні визначення поняття «регіон». У цій статті ми будемо притримуватись позиції, що регіон – це визначена територія, яка характеризується певною цілісністю та взаємозв'язком її основних елементів, котрі постійно взаємодіють, тобто територіальна одиниця держави. Це первинна ланка національної економіки, підсистема соціально-економічного комплексу будь-якої країни, яка має свої природно-географічні, демографічні,

економічні, функціональні, інфраструктурні, адміністративні, політичні, соціологічні, історично-культурні та інші особливості.

Називають також різні схеми районування, однак у нашому дослідженні ми будемо аналізувати регіональні аспекти розвитку неорганізованого сектора торгівлі України відповідно до її адміністративно-територіального поділу.

Дослідження стану внутрішньої торгівлі відображені в працях В. Апопія, Г. Башняніна, Л. Лігоненко, А. Мазаракі, О. Пустовойта.

Метою цього дослідження є вивчення регіональних аспектів та аналіз основних тенденцій розвитку неорганізованого сектора торгівлі впродовж останніх років та виявлення його ролі у забезпеченні економічної безпеки регіонів.

Виклад основних положень. Кожен регіон має свою спеціалізацію у виробництві певних груп товарів чи наданні певних видів послуг.

Показники соціально-економічного розвитку різних регіонів України неоднакові. Вони залежать від природно-ресурсного потенціалу регіону, історичних, демографічних, економічних, соціальних, інфраструктурних, географічних, екологічних чинників, кількості адміністративно-територіальних одиниць, розташованих на території регіону тощо.

У шести регіонах України (Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській, Харківській областях та м. Київ) зосереджена половина основних засобів країни.

Більше половини великих міст розташовані у східному індустріальному регіоні та в Криму: 7 – у Донецькій, 5 – у Дніпропетровській, 4 – у Луганській, 3 – у Запорізькій областях, 3 – в Автономній Республіці Крим та м. Севастополь. Є також 4 міста з кількістю населення понад 1 млн осіб: Київ (2,8 млн), Харків (1,4 млн), Одеса (1 млн), Дніпропетровськ (1 млн). Крім того, є ще 4 великі міста: Донецьк (0,9 млн осіб), Запоріжжя (0,8 млн осіб), Львів (0,7 млн осіб) та Кривий Ріг (0,7 млн осіб).

У роки незалежності вітчизняна роздрібна торгівля зазнала значних якісних і кількісних трансформацій. Відбулися масштабні зміни у структурі й чисельності суб'єктів роздрібною торгівлі.

Сьогодні торгівля взаємодіє практично з усіма галузями економіки, але найбільше зі сферою послуг, транспортом та переробною промисловістю. Її частка в економічному обміні валового продукту становить у середньому 65–70 % його випуску [1, с. 12].

Роль та значення торгівлі для соціально-економічного розвитку регіонів найкраще відображають її функції. Із впевненістю можна

стверджувати, що торгівля відіграє вагомую економічну, соціальну та інвестиційну роль, яким відповідають окремі її функції (див. рис. 1). Економічна роль пов'язана з такими функціями торгівлі, як обмін, просування товарів зі сфери виробництва у сферу споживання, розвиток товарно-грошових відносин та міжрегіональних зв'язків, активний вплив на виробництво та сферу споживання тощо. Соціальна роль торгівлі пов'язана із задоволенням потреб споживачів у товарах і послугах, підвищенням добробуту населення, створенням додаткових робочих місць, реалізацією доходів, підвищенням якості обслуговування та безпекою товарів і т.п. Інвестиційна роль передбачає можливість залучення інвестиційних коштів для розвитку і покращення матеріально-технічної бази торгівлі, розширення асортименту товарів, збільшення обсягу товарообороту тощо. Своєю чергою, між згаданими функціями, роллю та значенням торгівлі існують тісні взаємозв'язки.

Важливою є роль внутрішньої торгівлі у сфері забезпечення зайнятості населення (тут зосереджено приблизно 1/3 трудового потенціалу України). Кількість зайнятих у торгівлі протягом останніх років коливалась у межах 3,1–4,1 млн осіб. Серед них налічувалось відповідно 1,2–1,8 млн самозайнятих працівників (суб'єктів неорганізованого сектора), що становило 38,4–43,9% від усієї кількості зайнятих у галузі торгівлі.

Рис. 1. Взаємозв'язок ролі і значення торгівлі та її функцій для соціально-економічного розвитку регіону

Не можна недооцінювати значення торгівлі у підвищенні добробуту регіону: вона активізує трудову діяльність людей та в особливий спосіб мотивує їх до збільшення доходів. З іншого боку, чим вищі реальні доходи населення, тим вищі обсяги продажу товарів, а відповідно і товарооборот. Вагомою є роль торгівлі у зниженні рівня натурального споживання, зменшенні частки бартерних операцій, доступі населення до товарів та послуг.

Варто пам'ятати, що існують серйозні диспропорції у можливостях доступу населення різних регіонів до товарів та послуг. Лише 6 регіонів забезпечені торговельними площами вище середнього рівня. Різниця між крайніми значеннями забезпеченості сягає 2,0–2,3 раза. Середній показник по Україні складає 1745 кв. м на 10 тис. осіб. Понад 1900 кв. м на 10 тис. осіб у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Одеській, Харківській та Херсонській областях. Близько 1200 кв. м на 10 тис. осіб у Волинській, Івано-Франківській, Луганській, Сумській, Тернопільській та Чернівецькій областях.

Географічно роздрібна торгівля України характеризується нерівномірністю розвитку (східний регіон акумулює більшу кількість торгових об'єктів мереж роздрібною торгівлі, ніж західний, що свідчить про його більшу насиченість і менший потенціал розширення), наявністю досить великої кількості регіональних ритейлерів зі своїми лідерами, тенденціями до виокремлення загальнонаціональних торговельних компаній [5, с. 31].

Роздрібна торгівля у багатьох регіонах є тією сферою економіки, яка найдинамічніше розвивається. Економічні перетворення, котрі спричинені побудовою ринкової економіки, сприяли розвитку, становленню та зростанню ролі й обсягів діяльності неорганізованого сектора торгівлі, який досить активно розвивається поряд з сучасними торговельними форматами. Аналізуючи його діяльність, необхідно звернути увагу на територіально-регіональний аспект, який має свої специфічні особливості, що потребують детального аналізу та вивчення.

Неорганізований сектор, який набрав значних масштабів, вже не можна не брати до уваги при визначенні конкурентоздатності регіонів. Саме суб'єкти цього сектора часто є тією кінцевою ланкою при надходженні товару від виробника до кінцевого споживача. Проведення регіональної політики передбачає забезпечення комплексного розвитку господарської системи кожного регіону та сприяння інтеграції суб'єктів неорганізованого сектора торгівлі у регіональні господарські системи.

Очевидно, що поряд із об'єктивними перевагами неорганізованого сектора торгівлі тут є і вагомі негативи.

До переваг поширення вищезгаданого сектора можна віднести: простоту створення; територіальну доступність для всього населення України; практичну відсутність систематичних «акцій» та «розпродажів», яким зазвичай передують необґрунтоване завищення цін, можливість суб'єкта неорганізованого сектора постійно контактувати з покупцями та клієнтами тощо.

Серед негативних моментів варто відзначити: низьку технологічну оснащеність об'єктів торгівлі, а відповідно і невисокий рівень обслуговування та сервісу; відсутність ефекту масштабу; маскуванню справжніх обсягів діяльності через подрібнення бізнесу для ухилення від сплати податків тощо.

Територіально-регіональна структура неорганізованого сектора торгівлі відображає територіально-регіональні особливості й тенденції структурної політики на місцях, його географічну концентрацію, місцеві культурні традиції та особливості.

Детальний опис територіально-регіональної структури можна одержати шляхом аналізу основних показників неорганізованого сектора торгівлі в розрізі міських та сільських поселень, за областями та в містах Київ і Севастополь.

Серед регіонів простежуються очевидні диспропорції та значний контраст в обсягах діяльності неорганізованого сектора торгівлі. Саме тому варто звертати увагу не лише на кількісні показники, а й на фактори, що їх спричинили. Потрібно пам'ятати про наявність в Україні трьох потужних ринкових центрів: Одеси, Чернівців та Хмельницького, концентрація досліджуваного нами сектора є досить високою.

Регіональну структуру неорганізованого сектора роздрібної торгівлі України можна відслідкувати за допомогою даних, наведених у таблиці 1, дані якої свідчать про наявність певних контрастів між регіонами щодо товарообороту роздрібної торгівлі, товарообороту неорганізованого сектора торгівлі та його частки в загальному обороті України. Однак таке ранжування спричинене переважно різною кількістю населення окремих територій, що впливає на кількість об'єктів торгівлі та обсяги їх діяльності; каналами реалізації, які характерні для тієї чи іншої території; територіальним поділом праці, загальною структурою регіонального виробництва тощо.

Майже половина загальнодержавного обсягу товарообороту неорганізованого сектора торгівлі здійснюється на території лише 8 регіонів, а саме: в Донецькій, Харківській, Дніпропетровській, Одеській, Дніпропетровській, Луганській областях, АР Крим та м. Київ. Друга половина припадає на інші 20 регіонів України.

Таблиця 1

Регіональна структура неорганізованого сектора роздрібної торгівлі України

(2011 рік)

№ з/п	Регіони	Оборот роздрібної торгівлі, млрд грн		Частка неорганізованого сектора торгівлі в загальному обороті України, %
		Всього	В т.ч. товарооборот неорганізованого сектора торгівлі	
1	Україна – всього	674,7	349,1	100,0
2	АР Крим	29,3	17,4	5,0
3	Вінницька область	18,9	12,3	3,5
4	Волинська область	13,1	7,6	2,2
5	Дніпропетровська область	51,3	22,8	6,5
6	Донецька область	65,7	36,1	10,3
7	Житомирська область	11,5	6,9	2,0
8	Закарпатська область	14,0	7,0	2,0
9	Запорізька область	28,5	15,6	4,5
10	Івано-Франківська область	17,4	11,9	3,4
11	Київська область	27,9	12,4	3,6
12	Кіровоградська область	11,3	6,2	1,8
13	Луганська область	27,8	17,4	5,0
14	Львівська область	31,3	14,3	4,1
15	Миколаївська область	16,7	9,9	2,8
16	Одеська область	41,2	19,4	5,6
17	Полтавська область	17,9	9,4	2,7
18	Рівненська область	15,6	9,0	2,6
19	Сумська область	12,8	8,1	2,3
20	Тернопільська область	11,3	7,1	2,0
21	Харківська область	48,9	27,3	7,8
22	Херсонська область	14,2	8,2	2,3
23	Хмельницька область	15,7	9,6	2,7
24	Черкаська область	16,4	9,7	2,8
25	Чернівецька область	9,8	5,2	1,5
26	Чернігівська область	12,7	7,6	2,2
27	м. Київ	85,8	26,6	7,6
28	м. Севастополь	7,7	4,1	1,2

Розглянемо детальніше частку неорганізованого сектора торгівлі окремих регіонів у загальному обороті України. Так, найвищим цей показник є в Донецькій (10,3%) і Харківській (7,8%) областях та

м. Києві (7,6%). Найнижчим – у м. Севастополі (1,2%), Чернівецькій (1,5%) та Кіровоградській областях (1,8%). Максимальне значення більше за мінімальне у понад 8 разів. Водночас кількість населення Донецької області до населення м. Севастополя можна виразити відношенням 11:1. У середньому по Україні частка неорганізованого сектора торгівлі становить 3,6%. За цими показниками частка Донецької області в загальному обороті України майже у 3 рази перевищує, а у м. Севастополі у 3 рази менша від середньоукраїнського значення. Тому можна стверджувати, що, незважаючи на незначну частку досліджуваного нами сектора торгівлі м. Севастополя в загальному обороті України, цей сектор має значне поширення й особливо активізується у відпочинковий період.

Продовжує таблицю 1 рис. 2, де подано обсяг товарообороту неорганізованого сектора торгівлі за регіонами. Як і в попередньому випадку, найвищим цей показник є в Донецькій (36,1 млрд грн) і Харківській (27,3 млрд грн) областях та м. Києві (26,6 млрд грн). Найнижчим – у м. Севастополі (4,1 млрд грн), Чернівецькій (5,2 млрд грн) та Кіровоградській областях (6,2 млрд грн). В середньому по Україні він становить 12,5 млрд грн.

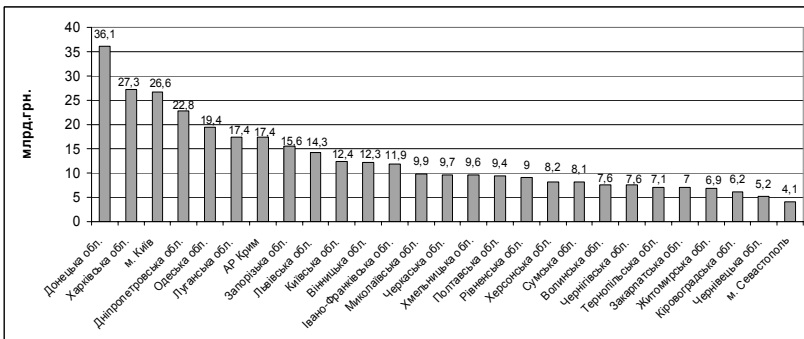

Рис. 2. Масштаби неорганізованого сектора торгівлі за регіонами (2011 р.)

Дещо інша ситуація складається щодо регіональних часток товарообороту неорганізованого сектора торгівлі в товарообороті роздрібної торгівлі та ресторанного господарства регіонів (див. рис. 3). Перші та останні позиції тут займають уже зовсім інші регіони. До лідерів належать: Івано-Франківська (65,1%), Вінницька (62,6%), Сумська (61,8%), Луганська (60,3%) та Тернопільська (60,1%) області. На останніх місцях: м. Київ (29,7%), Київська (43,2%), Дніпропетровська (43,3%) та Львівська (44,0%) області.

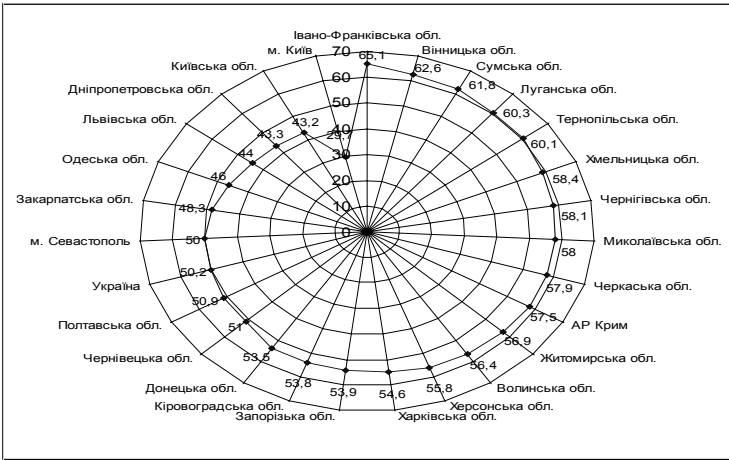

Рис. 3. Частка роздрібного товарообороту неорганізованого сектора торгівлі в обороті роздрібної торгівлі та ресторанного господарства – регіони 2011 р., %

Загалом у більшості регіонів цей показник вищий від загальноукраїнського (50,2%). Найвищий показник більш як у 2 рази перевищує найнижчий (Івано-Франківська область – 65,1% та м. Київ – 29,7%). Якщо порівняти ці два крайні значення з загальноукраїнським показником, то в Івано-Франківській області він на 14,9% більший, а в м. Києві – на 20,5% менший.

Такі тенденції можна пояснити тим фактом, що в столиці України, Київській та Дніпропетровській областях значно поширені організовані форми торгівлі, зокрема крупноформатні торгові мережі. А в Івано-Франківській, Вінницькій, Сумській, Луганській, Тернопільській областях левова частка припадає на неорганізований сектор торгівлі, який здебільшого здійснює свою діяльність на ринках. Це пов'язано з невисокою купівельною спроможністю місцевого населення та стійкими купівельними традиціями.

Цікавою є ситуація, що склалася в Києві. Якщо за масштаби неорганізованого сектора торгівлі за регіонами м. Київ посідає одне з перших місць, то за часткою товарообороту неорганізованого сектора торгівлі в загальноукраїнському товарообороті роздрібної торгівлі та ресторанного господарства – останнє.

Такий стан справ значною мірою зумовлений недосконалістю державної політики у сфері торгівлі, відсутністю механізмів територі-

ального регулювання розвитку торгівлі, недооціненням її ролі. Це пов'язано із загостренням багатьох проблем у цій сфері: практично непланованого розвитку мереж великоформатних об'єктів торгівлі, моноцентричної орієнтації, відсутності чітких взаємозв'язків і розподілу праці між магазинами, недостатнього охоплення всієї різноманітності потреб населення, невідповідності торговельної мережі принципам містобудування [3, с. 133].

Можна стверджувати, що поряд з активним розвитком нових торговельних форматів досліджуваний нами сектор займає вагомі позиції та зростає. Тут великий вплив мають купівельні традиції населення та той факт, що значна частина населення України проживає у містах з невеликою кількістю населення й у сільській місцевості, які є нецікавими для крупноформатних торгових підприємств. Саме тут активно розгортають свою діяльність споживча кооперація та неорганізований сектор.

На рис. 3 представлено динаміку розвитку неорганізованого сектора торгівлі в Україні та найбільших її регіонах: Луганській, Львівській, Одеській, Донецькій та Дніпропетровській областях упродовж 2005–2011 років. Причиною його зростання у найкрупніших регіонах можна вважати поширення торговельних і торговельно-розважальних центрів, де орендують торгові площі суб'єкти досліджуваного нами сектора.

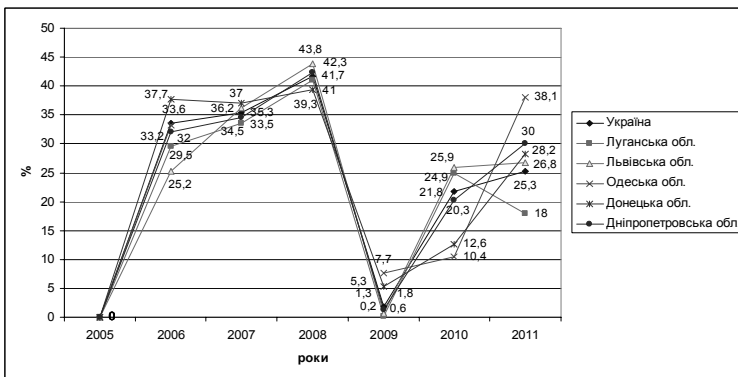

Рис. 3. Динаміка розвитку частки неорганізованого сектора торгівлі в найбільших регіонах України

Впродовж аналізованого періоду неможливо виявити якогось лідера – темпи зростання у різних областях коливаються. Значення середньукраїнського такого показника у всі роки, крім 2009 року,

знаходяться приблизно посередині. Найвищі темпи розвитку спостерігались у 2008 році, порівняно з 2007 роком, але у 2009 році одразу відбувся стрімкий обвал внаслідок світової фінансово-економічної кризи.

Фінансово-економічна криза 2008–2009 років продемонструвала нездатність внутрішнього ринку України до самоорганізації. Свідченням цього є різке падіння всіх показників економічної діяльності, в тому числі й неорганізованого сектора торгівлі. Найвищий темп зростання у 2009 році показала Одеська область – 7,7 %, тоді як по Україні цей показник становив лише 0,6 %. Це можна пояснити тим фактом, що в Одесі функціонує потужний ринок «7 кілометр», де сконцентрована значна кількість суб'єктів досліджуваного нами сектора. І тільки у 2011 році вдалося досягти темпів зростання на рівні 2006 року Одеській та Львівській областям.

Підсумовуючи, проведемо міжрегіональну диференціацію обсягів товарообороту неорганізованого сектора торгівлі в Україні, наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Міжрегіональна диференціація обсягів товарообороту неорганізованого сектора торгівлі в Україні

Роки	Середньорічний розмір товарообороту в неорганізованому секторі торгівлі (млрд грн на один регіон)	Розрив між крайніми значеннями товарообороту неорганізованого сектора торгівлі за регіонами (рази)	Квінтильний коефіцієнт диференціації товарообороту роздрібною торгівлі в неорганізованому секторі торгівлі*
2005	3,3	2,5	1,4
2006	4,5	2,4	1,5
2007	6,1	2,7	1,6
2008	8,6	2,5	1,5
2009	7,9	1,9	1,2
2010	10,7	2,3	1,4
2011	13,4	2,4	1,5

* Розрахунки: на базі товарообороту на одну людину неорганізованого сектора торгівлі в 40 % регіонах

Як бачимо, середньорічний розмір товарообороту в неорганізованому секторі торгівлі в одному регіоні з року в рік досить швидко зростає, за винятком 2009 року. У різні роки темп зростання становив 25–41%. Найвищих темпів зростання було досягнуто у 2008 році (41%), найнижчі – у 2011 році (25,2 %). Лише у 2009 році простежується спад на 8,1 %.

Розрив між крайніми значеннями товарообороту неорганізованого сектора торгівлі за регіонами не має чіткої тенденції ані до збільшення, ані до зменшення. Він коливається в межах 1,9–2,7 раза. Найвище значення цього показника зафіксовано у 2007 році, а найнижче – у 2009 році.

Висновки. Проведений аналіз вказує на реальність існування неорганізованого сектора торгівлі, його значні обсяги у торгівлі регіонів та позитивну динаміку розвитку, а також вказує на його важливе значення у забезпеченні економічної безпеки регіонів. Відтак, оцінюючи економічний потенціал регіону, треба обов'язково зважати на показники діяльності неорганізованого сектора торгівлі.

Ефективність функціонування роздрібною торгівлі на місцях є індикатором роботи місцевих органів влади, успіху запроваджуваних реформ тощо. Для збалансованого розвитку вітчизняної торгівлі загалом та в регіонах доцільно було б розробити та впроваджувати регіональну стратегію розвитку торгівлі на 5–10 років.

Проте регіональна політика на загальнодержавному рівні має переважно декларативний характер та просту констатацію фактів і показників (зазвичай загальнодержавних і дуже рідко регіональних). Вона зводиться до загальних стандартних гасел, що викладені в таких основних нормативно-правових актах, як Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів», укази Президента України від 25.05.2001 р. № 341/2001 «Про Концепцію державної регіональної політики», від 28.04.2004 р. № 493/2004 «Про Стратегію економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004–2015 роки», Постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.2006 р. № 1001 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року».

Проект Закону України «Про засади державної регіональної політики» так і залишається лише проектом, який зареєстрований 25.06.2012 р. і мав би визначати основні напрями державної регіональної політики як складової вітчизняної внутрішньої політики.

Незважаючи на наявність цілої низки програмних документів, система моніторингу їх виконання є досить слабкою. Часто проміжні (зазвичай річні) та підсумкові результати моніторингу не оприлюднюються. Наведене дозволяє зробити висновок, що або моніторинг взагалі не проводиться, або його результати далекі від запланованих та задекларованих показників.

Економічна безпека регіонів визначає рівень національної економічної безпеки та обумовлює стратегічні пріоритети інтеграції країни у світовий економічний простір. Взаємозалежність між економічним розвитком держави та забезпеченням функціональних складових

економічної безпеки на регіональному рівні, зокрема фінансової, науково-технологічної, зовнішньоекономічної, енергетичної, визначає напрями посилення конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації [2, с. 26–27].

Суттєвим недопрацюванням у цьому напрямі є відсутність станом на сьогодні Стратегії забезпечення економічної безпеки України та Національної програми економічної безпеки, які зосередили б значну увагу на регіональних проблемах.

1. Апопій В.В. Система регулювання внутрішньої торгівлі України: монографія / В.В. Апопій та ін. – К.: Академвидав, 2012. – 424 с.

2. Бабець І.Г. Удосконалення методики оцінки економічної безпеки на регіональному рівні / І.Г. Бабець // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. – 2012. – Вип. 1. – С. 26–39.

3. Буцяк Н.С. Сучасний стан і перспективи розвитку роздрібного товарообігу підприємств торгівлі в Україні / Н.С. Буцяк, Т.Г. Васильців // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.15. – С. 131–137.

4. Долішній М.І. Регіональна політика на рубежі ХХ–ХХІ століть (нові пріоритети) / М.І. Долішній. – К.: Знання, 2000.

5. Лазебна І. Формування конкурентного середовища у роздрібній торгівлі / І. Лазебна // Вісник КНТЕУ. – 2011. – № 2. – С. 26–37.

6. Статистичний збірник: Роздрібна торгівля України у 2006 році / Державний комітет статистики України. – К., 2007. – 183 с.

7. Статистичний збірник: Роздрібна торгівля України у 2009 році / Державний комітет статистики України. – К., 2010. – 174 с.

8. Статистичний довідник: Україна у цифрах у 2010 році / Державний комітет статистики України. – К., 2011. – 265 с.

9. Футало Т.В. Особливості розвитку роздрібно торгівлі на регіональному рівні / Т.В. Футало, Р.В. Криган // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 4. – Т. 1. – С. 174–179.

10. Шевчук Л.Т. Регіональна економіка: навч. посіб. / Л.Т. Шевчук. – К.: Знання, 2011. – 319 с.

Гапий И.Б. Региональные аспекты развития неорганизованного сектора торговли и его значение в обеспечении экономической безопасности региона

Исследованы региональные аспекты и изучены основные тенденции развития неорганизованного сектора торговли в течение последних лет, а также проанализировано его значение в обеспечении экономической безопасности регионов.

Ключевые слова: *регион, торговля, розничный товароборот, неорганизованный сектор торговли.*

Napiy I.B. Regional Aspects of Trade Unorganized Sector Development and its Importance in Ensuring Regional Economic Security

The article examines regional aspects as well as key trends of the unorganized sector trade development in recent years and analyzes its importance in providing regional economic security.

Key words: *region, trade, retail trade turnover, unorganized sector trade.*

Стаття надійшла 1 квітня 2013 р.

УДК 338.001.36

**Л.В. Гнилицька, В.І. Франчук,
П.Я. Пригунов**

**МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ
НАДІЙНОСТІ БІЗНЕС-ВІДНОСИН
МІЖ ВІТЧИЗНЯНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ
В СИСТЕМІ ЇХ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**

Досліджено сучасні проблеми діагностики економічної надійності потенційних контрагентів підприємства. Визначено слабкі сторони існуючих методик діагностики (оцінювання) та запропоновано авторську методику оцінювання надійності бізнес-відносин між вітчизняними суб'єктами господарювання відповідно до потреб їх економічної безпеки.

Ключові слова: *надійність бізнес-відносин, підприємство, система економічної безпеки.*

Постановка проблеми. Економічна безпека України – це на-самперед безпека економічних взаємин вітчизняних суб'єктів господарювання, що характеризується результативністю їх діяльності. Водночас реалії сьогодення вказують на загострення протиріч у сфері економіки, які проявляються у зростанні недобросовісної конкуренції та партнерства, шахрайстві, маніпулюванні фінансовими показниками тощо. Структура економічних злочинів, пов'язаних із недобросовісною конкуренцією та партнерством, досить різноманітна. Так, у 2011 році представники 23% опитаних підприємств заявили, що постраждали від недобросовісної конкуренції, 43% респондентів регулярно у своїй діяльності зіштовхуються з шахрайством у сфері стосунків із клієнтами (покупцями), а 28% опитаних зазначають, що найсуттєвіші загрози їх діяльності викликані недобросовісною поведінкою посередників та постачальників [1].

В умовах необхідності посилення контролю за діяльністю вітчизняних суб'єктів господарювання виникає потреба запровадження дієвих механізмів ранньої діагностики загроз внутрішнього та зовнішнього